

Петар Денчев

ОЧЕВИ ГРАДОВИ

Откада је отац умро, градови су ми постали некако страни. Свеједно да ли је у питању Беч, Софија, Париз или Варна. Улице су суморне, ишчезла је романтика шетње кроз град са цигаретом у руци, уличне светиљке су све жућкастије почеле да сијају. И градови са трамвајским шинама изгубили су свој шарм и носе искључиво хладан сјај. Чудно је што нема никога да ми прича о тим градовима, о њиховим зградама и улицама, о томе шта се десило. Немогуће је да су градови живи за мене. Умрли су, јер је њихова историја престала да се дешава. Нема више никога ко би је одиграо. Осветљење фасада изгледа ми смешно. Чак сам изгубио осећај за топлину асфалта у лето.

Мој отац је умро кад сам имао 18 година.

Тада је било лакше. Како време пролази постаје ми све теже. Не могу чак да гледам ни Фелинијеве филмове „Рим” и „La dolce vita”. Сваки град у којем сам био изазива у мени носталгију. С друге стране, сваки град у којем нисам био подсећа ме на оца и његове речи: „О, како је лепо. Толико желим да одем тамо.” Уосталом, тата је био у Риму.

Ја нисам.

Градови нису искрени. Они не брину о твојим годинама или да ли ти је отац умро. Ударају те увек у стомак. Не зато што не могу да те повреде било где по лицу. Само зато што су подли по природи.

Када сам имао 16 година живели смо у Атини, где је тата био представник Бугарске поморске флоте. Дошли смо овде када сам имао 14 година, а у петнаестој сам већ довољно добро говорио грчки. У шеснаестој сам био виртуоз, превазилазио сам га у језичким бравурама. Једне вечери отишли смо у шетњу до Филипапуа, брда на супротној страни Акропоља, ближег и мањег.

На Лицабетус се никада нисам пео с татом. То ме и даље мучи, када пролазим поред овог брда.

Атина је постала моје јужно уточиште кад побегнем из Варне, где је оно грчко било присутно својим трговачким духом, али не и својом античношћу.

Овде је и тата био присутан. Био је антички. Налазио сам га у Акропољу, понекад по острвима.

По обронцима Филипапуа има много видиковаца. Годину дана пре наше шетње, тата је поред једног таквог видиковца нашао новчић који је кован у години у којој је он рођен. То му је било чудно. Чувао је ову кованицу целе године, а затим ми ју је поклоно. Рекао ми је да је заслужујем.

Да је чувам.

Чувам је.

Још увек.

Кад сам био јако мали, мањи него у време свог атинског искуства, узимао сам колекцију старих новчића мога деде и мога оца, како бих их очистио сирћетним раствором. Сада то не радим, али новчић ми изгледа много чистији него оног дана. Можда зато што тата није имао времена за такве детаље.

Оне вечери на Филипапу тата ми је открио тајну свога града. Некада је сањао да се налази у великом граду, наспред улице са старим кућама. Ходао је њоме. Са једне и са друге стране били су његов отац и његов деда. И држали су га за руке.

Била је то Атина.

Тата је то схватио тек након што смо дошли овде и када се случајно нашао на овом месту.

Од тог тренутка Атина је постала мој град. Никад нисам научио да се браним од његових удараца, или да не дишем издунне гасове аутомобила, мада моје присуство није убрзало изградњу метроа.

Нисам постојао за тај град. Он је, просто, почео да буде мој. Важно је да присвојите градове и сав њихов шарм. Иначе вам предстоји љута битка из које ћете тешко изаћи као победник.

Када откријете један град, он вам постаје пријатељ, никад вам не противуречи, готово увек је у складу са вама. Као да су морска јутра у Пиреју створена само и једино за мене, кондиторска индустрија целе Грчке ради за мене, а многобројне посластичаре ме чекају. Имам прилику да се спријатељим са градским псима, дуж пруге којом путујем од трга Омонија до Пиреја.

Градови помало личе на људе. Настављају да постоје и без вас. Али мењају се много спорије.

За мог оца није постојала разлика између малог и великог града. Сваки град је био космополита. Само су димензије различите. Огром-

не. И даље не могу да побегнем од снобовске тврдње да преферирам велике градове.

Четрдесет ми је година, а и даље сам сноб кад су у питању велики градови. Сваке суботе устајем рано да бих прошао путем којим сам прошао с оцем, када смо први пут отишли у Пиреј. Одатле се пењем на брод до Пароса, првог острва које ми је тата показао. Затим се шетам кроз градић. Пливам и пазим да ме морски јежеви не убоду, јер ћу се онда тек разболети од урбане носталгије.

Некада је на Паросу живео један Филипу, који је волео тату, брата и мене. Сваког јутра је устајао да би хватао хоботнице, које је за ручак пржио, а за вечеру пекао с печуркама и неком травом чије име ни данас не знам, а сваке вечери спремам салату од ње. Сада у овом граду на острву Паросу живи син Филипуа са својим синовима, али не знам да ли лови хоботнице. Бојим се да одем и проверим.

Већ четврту годину пропуштам Ускрс, који сам некада славио на овом острву, у цркви са крошњама лимуна у дворишту. Увек се дешава да сам негде другде. Али не и овде.

Први пут сам био овде одавно, потајно сам сањао да одем и да купим паклицу цигарета, а затим да откинем лимун са дрвета пред црквом. И до данашњег дана нисам то урадио. То ће остати међу задацима који немају рок и нема потребе да се остваре. Ако тако учиним, мој долазак ће изгубити сваки смисао, као и моје снобовске мисли да је ово острво некада било византијско. Како ме шармантно импресионирају такве порочне мисли? И то у цркви. Али никога не могу повредити.

Данас је Ускрс. Сутра није. За јуче не желим да причам. Чини ми се бесмислено. Излазим из улаза зграде у којој живим, у насељу Керамико, и крећем у шетњу до Колонакија, где свадљиви украјински радници беру плодове са украсног наранџиног дрвећа. Колонаки је квартал у подножју Ликавитоса, са дивним кафићима. Од двадесете године постао сам окорели љубитељ кафића. Не само због снобовске љубави према градовима и искрене привржености улицама.

Често пролазим поред представништа Бугарске поморске флоте. Више не постоји. Остала је само зграда, која је сада напуштена. Смештена је у непосредној близини трга Омонија. Некада ту није било толико црнаца. Сада их има баш много. Немојте да ме погрешно схватите. Не мрзим црнце. Користим их као знак промене и то није само стилска фигура. Волим њихово грлено „филе” када ме убеђују, нудећи ми нешто за продају. Нажалост, био сам ван Атине у периоду у којем су испунили град како би га грлено озвучили. Видите, ја не помињем друге емигранте. Немојте ме кривити. Волим оне са својим грленим „филе”. Они су постали део моје Атине.

Обилазећи напуштenu стару зграду Бугарске поморске флоте, покушавам да призовем осећај који су имали мој отац и његови отац и деда. Али, не успевам. И претпостављам да за то постоји разлог.

Ја немам сина.

Не могу да будем отац.

Ничији отац. Ја немам чак ни жену.

Немам неку посебну наклоност ни према једној кафани у Колонакију. Сваки пут седим у другој. Ни са ким не разговарам. Наручим кафу. Запалим цигарету и прелиставам суботње издање *Вима*. Чиним то сваке суботе. У повратку успут купујем хлеб, паштету, вино, мало оне непознате траве, од које припремам салату, сирће (не да бих чистио новчиће из колекције свог деде), понекад буљим у излог неке књижаре која је затворена, јер осим у Колонакију, нигде у Атини нема ни једне отворене радње ни ресторана. Сви су отишли на острва, ка мом омиљеном Паросу, остали су се упућивали ка Накосу. И вратиће се у понедељак ујутро.

Тражим новац да бих платио хлеб.

Мој новчић је нестао.

Онај новчић што ми га је поклонио отац једне вечери на Филипапу. Почињем усплахирено да га тражим, под у продавници се превара у мозаик од кованица, новчанице лете у чудном шареном плесу, хлеб ми испада из руке, боца вина се ломи уз стаклени смех на поду, неко ми притрчава и пита ме да ли да позове хитну помоћ, шта се то дешава, да ли имам проблема са срцем, „охи”, не, наравно да немам, након дугог пада ударам главом, слично флаши што се разбила, али глава је јача од боце и не, није се сломила, мада лепи млаз крви почиње да цури из мог уха, доносе вату, „филе”, грлени гласови. Откуд се, до ђавола, створише толики људи? Па зар цела Атина није на острвима где једе јагњетину? Не, не може да једе. Данас је Ускрс.

Један човек са лепом брадом ми поможе да устанем. Брада му је кратко подрезана, смеђа, скоро риђа, са врло мало седих, само на образима. У радњи ми говоре да нема проблема, не треба да платим робу коју сам оштетио својим глупим падом. Сакупљам своје новчиће погледом који претражује и дебелим прстима четрдесетогодишњег усамљеника. Вадим вату из уха. Крв не цури више. Срећом.

Настављам да тражим.

Притрчава један дечак. Пошто сам савијен, видим само његова изубијана колена, по свему судећи од пењања по дрвећу. Пружа ми новчић са земље. „Изволите, господине.”

Седим буљећи у свој длан. Дечак и човек одлазе.

Бацам поново све што сам скупио, и крећем да их јурим. Зауствам их на углу. Пружам новчић дечаку и отац ме посматра.

„Идите у шетњу. Идите до Филипапуа.”

ПЕТАР ДЕНЧЕВ је бугарски писац млађе генерације, рођен 1986. године у Варни. Дипломирао је позоришну режију на Националној позоришној и филмској академији „Крстјо Сарафов” у Софији. У књижевности се појавио причом „Малакоф, желим да остарим”, која је добила награду „Екстаз” часописа „Алтера” (2006). Добитник је награда на различитим конкурсима поезије. Са романом *Као штио човек љуби жену која воли* победио је 2007. године на конкурс за нов бугарски роман „Развитие”. Аутор је збирке прича *Приче из прошлости* (2011) и романа *Тихо сунце* (2012). Објављивљује прозу и поезију у бугарским часописима и новинама. Ради као режисер у многим бугарским позориштима. Био је гост колоније писаца у Тршићу и Фестивала кратке приче „Kikinda short” у Кикинди.

Са бугарског превела и белешку сачинила ЕЛИЗАБЕТА ГЕОРГИЕВ